

De hulpvrager is voortaan de klant

Op zoek naar hedendaagse vormen van armenzorg die mensen met respect benadert

- ▶ Voedselpakketten zijn nu vaak overschotten
- ▶ Noodhulp is slechts een lapmiddel
- ▶ Sociale kruideniers keren de rollen om

Erik DE SMET

Een organisatie die voedselpakketten verdeelt, sluit de deuren omdat haar vrijwilligers de kieskeurigheid en het gebrek aan dankbaarheid van de hulpzoekers beu zijn. Hoe tevreden moeten mensen in armoede zich dan tonen over wat ze gratis krijgen, ook al zijn dat in de praktijk vaak overschotten?

Momenteel doen meer dan 138.000 personen in ons land een beroep op voedselhulp. De nood daaraan is allicht hoger, al was het maar omdat heel wat organisaties voorwaarden stellen aan hun hulp en omdat er een sociaal stigma rust op het aanvaarden van voedselpakketten. In armoede leven in België bovendien maar liefst 1,7 miljoen mensen. Hun leefloon, uitkering, pensioen of loon is te laag om menswaardig te kunnen leven.

„In een van de rijkste landen ter wereld zou voedselhulp niet nodig moeten zijn en daarvan zouden we ons als samenleving best wat scherper bewust mogen zijn”, meent Bert D’hondt van Welzijnzorg. „Zolang we echter geen structurele oplossingen voor armoede bedenken, blijft voedselhulp voor velen noodzakelijk om te overleven.”

„In afwachting van die structurele oplossingen kunnen we onze hulp wel organiseren met het grootst mogelijke respect”,

vult Emelie Eeckelaert van Welzijnsschakel De Schakel in Sint-Job-in-t-Goor aan, landelijke deelgemeente van Brecht bij Antwerpen. „Onze werking leert ons dat het altijd beter kan. Zo spreken we niet van ‘mensen in armoede’, maar van ‘mensen met een kleine portemonnee’. De schande van armoede is dat het bestaat, niet dat iemand arm is.”

De Schakel in Sint-Job bereikt 45 gezinnen en biedt tachtig personen maandelijks een goedkope maaltijd aan. Bedoeling is vooral sociaal isolement te doorbreken. Frequenter is de groentebedeling, met producten die rechtstreeks bij de boer worden betrokken, en een kleine winkel waar je hygiëneproducten kunt kopen tegen een zacht prijsje, overschotten van de producent.

„Caritatieve aanpak is vernietigend voor hulpvrager zowel als voor hulpgever”

„Wat voeding betreft vragen we weliswaar wat mensen lekker vinden, maar slechts in ons winkeltje kunnen ze echt kiezen”, vertelt Eeckelaert. „Daarnaast zijn er onze brood- en vleesbonnen. Bij de bakker in het dorp kun je een extra brood betalen, waarvoor De Schakel dan een bon ontvangt. Daarmee kunnen mensen met een kleine portemonnee vervolgens bij de bakker betalen voor een vers brood. Gedaan met overschotten. Aanvankelijk had ik zo mijn twijfels, maar de formule werkt en iedereen heeft er een goed gevoel bij.”

Yves Bocklandt is de voorzitter van vzw Sociale Kruideniers Vlaanderen, een koepelorganisatie voor de sociale kruideniers die

nu al zo’n vijftien jaar bestaan. Bocklandt is scherp: de klassieke caritatieve aanpak is vernietigend, voor de hulpvrager zowel als voor de hulpgever. Beiden zitten gevangen in hun rol, meent hij. De hulpgever heeft van alles te veel, kan gul en ruimhartig zijn, de hulpvrager heeft van alles te weinig, moet arm en onmondig zijn. Hij pleit dan ook voor een ander model, waarin de hulpvrager wordt beschouwd als klant.

Een pionier van dat model is alvast Jan Matthys, coördinator van Wijkcentrum De Kring in Eeklo. „Voedselpakketten vinden we mensonwaardig”, zegt hij. „Wij bieden kwalitatief hoogstaande producten, geen overschotten, en een verscheiden aanbod waaruit je kunt kiezen. Mensen in armoede zijn geen afvalverwerkers. In de formule van de sociale kruidenier, die zich snel verspreidde over Vlaanderen, is kopen de sleutel, weliswaar tegen zeer lage prijzen. Onze winkel is twee keer wekelijks open voor zo’n 150 gezinnen uit het Meetjesland. Wij zien onszelf als een aanvulling op de reguliere markt. Wie onze klanten zijn, beslissen het OCMW en het Centrum Algemeen Welzijnswerk.”

In die aanpak zijn gelijkwaardigheid en medeverantwoordelijkheid kernbegrippen en wordt de klassieke relatie hulpgever-hulpvrager doorbroken. Bij De Kring in Eeklo komt twee derde van de vrijwilligers uit de groep van mensen met een laag inkomen. Jan Matthys: „Bij ons is iedereen gelijkwaardig. Gedaan met geveer en krijger. Als dat geen emancipatie is!”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Kloosterleven

„Onthaasting is een modewoord. We voelen ons zo vaak onder de voet gelopen door de jachtige ratrace van het hedendaagse leven, dat we plekken koesteren waarin en momenten waarop we ons helemaal uit de wereld kunnen terugtrekken. Cursussen yoga en mindfulness zijn volgeboekt. We reizen naar afgelegen oorden, tot IJsland of Patagonië toe. We kiezen hobby’s als breien, pottenbakken of tuinieren om onze gedachten helemaal op nul te zetten. Sommigen zeggen zelfs hun drukke baan op om een bed and breakfast te openen in Andalusië of de Abruzzes.

In dat tijdperk van onthaasting zou je verwachten dat heel wat mensen in dichte drommen staan aan te schuiven om in te treden in een klooster of abdij. Zeker de zogeheten contemplatieve religieuzen leiden een leven dat overwerkte en gestresseerde mensen als muziek in de oren moet klinken: een sober en eenvoudig bestaan leiden op een vredige plek van rust en stilte, met tijd voor ambacht of kunst.

Zo eenvoudig is het natuurlijk niet. Een mens wordt geen zuster, broeder of pater louter wegens het heilzame levensritme, maar wegens een roeping. Er bestaat een hemelsbreed verschil tussen ons verlangen naar momenten van onthaasting en rust enerzijds en een leven dat volledig aan God wordt gewijd anderzijds. Dat maakt dat veel mensen wel de charme van een klooster of abdij kunnen waarderen, maar er niet hun leven willen doorbrengen.

Het aantal roepingen bevindt zich in ons land op een historisch dieptepunt. Dat heeft uiteraard te maken met het feit dat er minder gelovigen zijn, maar dat is niet de enige verklaring. Ook gelovigen voelen zich zelden nog geroepen tot het leven van priester of religieus.

Dat zet het voortbestaan van kloosters en abdijen natuurlijk onder druk. Op korte termijn houden we het nog wel even vol. Er zijn in Vlaanderen nog een goede 5.000 vrouwelijke en 1.550 mannelijke religieuzen. Slechts een kleine minderheid van hen leidt overigens een contemplatief bestaan. De meesten bereikten al een respectabele leeftijd en bijgevolg is het voortbestaan van hun gemeenschappen bedreigd. Dat maakt roepingen op zich al moeilijker. Wie vandaag intreedt, komt immers mogelijk terecht in de rol van bejaardenverzorger. Daar is niets oneerbaar aan, intengedeel zelfs, maar het strookt niet noodzakelijk met de verwachtingen of dromen.

We stuiten dus op een paradox. In een tijdperk dat meer dan ooit behoefte heeft aan plekken van stille bezinning, zijn weinigen bereid het voortbestaan van die plaatsen te verzekeren. Nochtans zijn velen gehecht aan kloosters en abdijen. We trekken er ons graag kortstondig terug voor een retraite, in ons eentje of in groep. Klassen of vormelingen zijn er graag geziene gasten. Of we gaan er ’s weekends de bijzondere sfeer opsnuiven en genieten van de tuin of de pandhof. Op vakantie in het zuiden vergapen we ons aan de schoonheid van cisterciënzerabdijen. En wie lust er geen heerlijke trappist van eigen bodem?

Moeten we dat alles maar vergeten? Is de tijd van de kloostergemeenschappen binnenkort voorgoed voorbij? Ah, we mogen ons niet laten meeslepen door melancholie. De wereld is groter dan West-Europa alleen. En wie durft te voorspellen hoe de Kerk zal ogen binnen honderd of tweehonderd jaar? Misschien is het kloosterleven taaier dan de slijtage van de secularisering.

In afwachting nemen wij u alvast even mee naar de clarissen van Stabroek, waar een redacteur van *KERK & leven* zich twee dagen onderdompelde in hun gemeenschap. Haar wedervaren ontdekt u in ons *Dossier* (bladzijde 10 en 11). En voor wie het zich afvraagt: ja, ze is wel degelijk teruggekomen. Gelukkig voor ons. ”

Bij de sociale kruidenier ligt de nadruk op keuzevrijheid en kwalitatief aanbod. © Franky Verdickt

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be